

LÉKAŘSKÁ
FAKULTA

Oponentský posudek disertační práce

Diagnostika nových nemocí z povolání – prevence nových poškození zdraví z práce

MUDr. Andrea Laštovková

1. LF UK Praha, Klinika pracovního lékařství

Školitel: Prof. MUDr. Daniela Pelclová, CSc.

Oponent: MUDr. Markéta Petrovová, Ph.D., Klinika pracovního lékařství LF MU Brno

Cílem práce bylo analyzovat výskyt vybraných nových ohrožení zdraví v pracovním prostředí, zhodnotit možnosti časně diagnostiky nových nemocí z povolání a možnosti jejich prevence.

Disertace je pojata jako soubor komentovaných prací autorky, složený ze čtyř publikací věnovaných novým nemocem z povolání (NZZP). První publikace se věnuje analýze zjištěných případů již existující položky Seznamu NZZP z nové profesní noxy - astma bronchiale a alergické rhinitidy po inhalaci fluoridu hlinitodraselného. Tématem druhé publikace je onemocnění, které kandiduje na brzké zapsání do Seznamu NZZP: onemocnění bederní páteře z fyzického přetěžování. Třetí publikace se zabývá možnými postupy při posuzování profesionalitu syndromu vyhoření. Ten je, jako chronický stres, v různých státech vnímán a odškodňován různě, v ČR tato možnost zatím není. Poslední uvedená publikace (první z hlediska doby uveřejnění) propojuje výše uvedené v logický celek a může být chápána jako základna pro logickou konstrukci celé disertační práce, přináší přehled nově uznávaných nemocí z povolání v ČR v aktualizovaném Seznamu NZZP v roce 2011.

Po prostudování předloženou doktorskou disertační práci hodnotím takto:

Masarykova univerzita, Lékařská fakulta

Klinika pracovního lékařství

Pekařská 53, 602 00 Brno, Česká republika

T: +420 543182886, E: sekr.kpl@fnusa.cz, www.med.muni.cz

Bankovní spojení: KB Brno-město, ČÚ: 85636621/0100, IČ: 00216224, DIČ: CZ00216224

V odpovědi prosím uvádějte naše číslo jednací.

- Zvolené téma je velmi aktuální a v pracovním lékařství potřebné. Vliv pracovního prostředí na zdraví je vzhledem k neustálému vývoji a variabilitě pracovního prostředí třeba stále sledovat, aktualizovat a odhalovat další zdravotní rizika v pracovním prostředí. V české literatuře zatím není práce, která by předkládala takto široce a s mezinárodním přesahem zpracovanou problematiku nových poškození zdraví z práce a nových nemocí z povolání.
- Práce je standardně členěna na úvod, metodiku, výsledky, diskuzi a závěr (metodika, výsledky a diskuze jsou samostatně formulovány pro jednotlivá zkoumaná onemocnění). Úvod disertační práce obsahuje výstižný a aktuální přehled problematiky, k jednotlivým onemocněním jsou uvedeny a diskutovány výsledky nejdůležitějších publikovaných studií. Vlastní práce je rozdělena do částí věnovaných sledovaným onemocněním, plné texty souvisejících autorčiných publikací jsou přílohami práce. Pro zpracování jednotlivých témat autorka zvolila vhodné metody. Splňují požadavky kladené na moderní medicínský výzkum. Pro praxi jsou přínosná zejména srovnání získaná provedením mezinárodních dotazníkových šetření. Již zmíněné publikace autorky, které byly vzaty jako podklad pro sepsání disertační práce, byly uveřejněny v mezinárodních renomovaných časopisech s IF, což svědčí o tom, že prošly náročným recenzním řízením a obstály.
- Disertace splnila cíle stanovené pro všechna tři sledovaná onemocnění. U onemocnění bederní páteře z přetěžování ověřit možné etiologické faktory, zjistit stav posuzování v Evropě a přispět k vytvoření českého metodického pokynu k posuzování jejich profesionality. U syndromu vyhoření analyzovat a charakterizovat vyvolávající faktory a zjistit exponované profese, odškodňované v zahraničí. U bronchiálního astmatu z nově se objevujících chemické sloučeniny identifikovat vzniklá onemocnění, odškodnit je a s časovým odstupem zjistit efekt provedených preventivních opatření. Autorka se dobře orientovala v problematice, shromáždila objektivní a aktuální informace o řešení problematiky z řady evropských zemí, z nichž některé mohou být východiskem pro návrh řešení v podmínkách ČR. Poukázala i na fakt, že zařazení nových NZP do Seznamu má preventivní a edukační efekt směrem k zaměstnavatelům.
- Po formální stránce je disertace zpracována pečlivě, téměř bez překlepů, s minimem chyb.
- Výsledky vlastní výzkumné práce jsou přehledně dokumentovány v jednotlivých článcích, které přinesly řadu nových poznatků a upozornily na budoucí problémy v oblasti nemocí z povolání. V komentáři, logicky spojujícím jednotlivé části, pak najdeme i potřebné zobecnění a výstupy do praxe.
- Výstupy disertační práce mají velký význam pro klinickou i celospolečenskou praxi. Je třeba pokračovat v systematickém výzkumu profesního astmatu, vzniklého vlivem nově používaných chemických látek. Už z toho důvodu, že použití takových látek může být omezeno na úzkou výrobní oblast technicky i regionální působnosti výrobce. Řada pracovníků se tak s nimi ve „svém portfoliu firem“ nemá možnost konkrétně seznámit. U posuzování onemocnění bederní páteře se autorka aktivně účastnila celého projektu, jehož výstupem je mimo jiné návrh Metodického pokynu pro posuzování onemocnění bederní páteře z přetěžování v ČR, který byl použit jako podklad pro aktualizaci Seznamu NZP v r. 2018. Shromážděné poznatky o pracovním stresu a syndromu vyhoření mohou přispět k prosazení medicínských postupů k řízení rizik spojených s expozicí stresu. Proto výzkum zahájený v disertaci zasluhuje další

pokračování stejně jako předložené konkrétní návrhy na prevenci či minimalizaci rizika v pracovním prostředí.

- Seznam použité literatury (celkem 85 citací) je více než dostatečný i vzhledem k faktu, že se jedná o tři medicínsky odlišná témata. Obsahuje formálně správně uvedené a dohledatelné citace, jejichž převážná část je z posledních let, bezprostředně se týkající tématu. Nechybějí ani podstatné práce českých autorů.

K disertační práci mám dvě odborné připomínky:

- 1) Práce si klade za cíl mimo jiné poukázat na význam prevence v pracovnělékařské problematice. Jako klíčové součásti prevence uvádí technická a technologická opatření, používání osobních ochranných pomůcek a pravidelnou aktualizaci položek seznamu NZP. Zcela opomíjí prevenci zaměřenou na pracovníky samotné, tedy nutnost promítnutí nových poznatků o jednotlivých rizicích i do náplní preventivních prohlídek a zohlednění zdravotních kontraindikací při posuzování zdravotní způsobilosti k práci.
- 2) Syndrom vyhoření, resp. stres na pracovišti, je téma aktuální, ale současně nezapadá do nastaveného způsobu hygienického hodnocení faktoru profesní psychické zátěže, psychická zátěž není uvedena mezi položkami Seznamu NZP v ČR. Autorka se tématu věnovala v období, kdy novela zákona č. 262/2006 Sb.- zákoníku práce – s účinností od 1.8.2017 uložila zaměstnavatelům povinnost předcházet riziku stresu spojeného s prací a riziku násilí a obtěžování na pracovišti. Tím se (i přes to, že nelze předjímat, zda a jestli vůbec bude v ČR přistoupeno k odškodňování a popř. jakou formou) otevírá pracovním lékařům široké pole působnosti ve smluvním poradenství, dohledu nad pracovišti a také v podpoře zaměstnavatelů při v přípravě na budoucí opatření.

Podle mého názoru **MUDr. Andrea Laštovková doktorskou disertační práci „Diagnostika nových nemocí z povolání – prevence nových poškození zdraví z práce“ prokázala dostatečnou schopnost samostatné tvůrčí vědecké práce. Předložená práce splňuje požadavky standardně kladené na disertační práci v oboru Preventivní medicína. Proto, podle § 47 zákona č. 111/98 Sb., o vysokých školách, doporučuji práci k obhajobě.**

V Brně, 11.06.2018

MUDr. Markéta Petrovová, Ph.D.

odborná asistentka

KPL LF MU a FN u sv. Anny v Brně

Dotazy na autorku v rámci obhajoby práce:

1) V článku Aktualizace českého seznamu nemocí z povolání, nové uznávané nemoci respiračního systému a jejich vyhledávání z r. 2012 jako jedno z preventivních opatření, které by přispělo k lepšímu vyhledávání a prošetřování suspektních nových nemocí z povolání, navrhuje vytvoření elektronického dotazníku pro praktické lékaře a jeho umístění na webu odborné společnosti. Byla tyto myšlenka realizována? Pokud ano, jaký je další postup, tedy kdo se zjištěnými skutečnostmi dále zabývá a jak je možné získané poznatky implementovat do stávajícího právního rámce a postupů vedoucích k rozšiřování seznamu NZP?

2) V právní rovině je třeba u všech nově zavedených položek seznamu NZP mít jasně stanovenou vhodnou objektivizační diagnostickou metodu. Dále, kvůli předcházení vzniku tohoto poškození zdraví v praxi, je také třeba mít jasně stanovená pravidla pro provádění pracovnělékařských prohlídek ke každému zjištěnému riziku. Jaký obsah a rozsah preventivních prohlídek k posouzení zdravotní způsobilosti k práci autorka navrhuje případně doplnit do vyhlášky č. 79/2013 Sb., o pracovnělékařských službách u disertací řešených onemocnění?